

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА ДЕКОРАТИВНИХ ПТАХІВ
для здобувачів денної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності
211 ветеринарна медицина

Одеса, 2026

УДК:636.09:615.453(083.13)

Укладач:

Кандидат ветеринарних наук, доцент

Дубін Р, А

Рецензент:

Головний лікар "Ексвет".

Віталій РАЙЛЯН

Методичні рекомендації до самостійної роботи з освітнього компоненту «Хвороби декоративних птахів» для здобувачів вищої освіти спеціальності 211 Ветеринарна медицина / Р. Дубін [Електронний ресурс]. – Одеса : ОДАУ, 2026. – 28 с.

Методичні рекомендації до самостійної роботи з освітнього компоненту «Хвороби декоративних птахів» містять систематизований матеріал, необхідний для формування у здобувачів вищої освіти практичних компетенцій із клінічного обстеження, лабораторної та інструментальної діагностики, а також лікування й профілактики незаразних, інфекційних і паразитарних хвороб декоративних птахів. Видання охоплює 19 тем, об'єднаних у три змістовні модулі: загальну та клінічну орнітологію, хвороби декоративних птахів, а також організацію практики й клінічне мислення лікаря. Кожна тема містить мотиваційну характеристику, послідовність опрацювання матеріалу, перелік термінів для запам'ятовування, форму звітності, питання для самоконтролю та рекомендовану літературу. Матеріал призначений для здобувачів вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина».

Затверджено до друку методичною комісією факультету ветеринарної медицини (протокол №2 від 19 жовтня 2025 р.)

Відповідальний за випуск: Р. А. Дубін, кандидат ветеринарних наук, доцент

ЗМІСТ

Вступ	4
Змістовний модуль № 1. Загальна та клінічна орнітологія	5
Самостійна робота № 1. Біологічні особливості декоративних птахів та їх значення у ветеринарній медицині.....	5
Самостійна робота № 2. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем декоративних птахів.....	6
Самостійна робота № 3. Особливості утримання, годівлі та догляду за декоративними птахами різних видів.....	7
Самостійна робота № 4. Методи клінічного обстеження декоративних птахів.....	8
Самостійна робота № 5. Лабораторні методи діагностики захворювань декоративних птахів.....	9
Самостійна робота № 6. Інструментальні методи дослідження (рентгенографія, ультразвукова діагностика, ендоскопія).....	10
Змістовний модуль № 2. Хвороби декоративних птахів	11
Самостійна робота № 7. Незаразні захворювання органів травлення декоративних птахів.....	11
Самостійна робота № 8. Захворювання органів дихання декоративних птахів.....	12
Самостійна робота № 9. Порушення обміну речовин та аліментарні хвороби декоративних птахів.....	13
Самостійна робота № 10. Інфекційні захворювання декоративних птахів: етіологія, діагностика та профілактика.....	14
Самостійна робота № 11. Вірусні захворювання декоративних птахів та сучасні методи боротьби з ними.....	16
Самостійна робота № 12. Бактеріальні та грибкові захворювання декоративних птахів.....	17
Самостійна робота № 13. Паразитарні захворювання декоративних птахів та методи їх профілактики.....	18
Самостійна робота № 14. Невідкладні стани у декоративних птахів та принципи надання ветеринарної допомоги.....	19
Самостійна робота № 15. Особливості анестезії та медикаментозної терапії декоративних птахів.....	19
Самостійна робота № 16. Вакцинопрофілактика та біобезпека при утриманні декоративних птахів.....	20
Самостійна робота № 17. Організація ветеринарно-санітарних заходів у розплідниках, зоопарках та приватних колекціях декоративних птахів.....	22
Самостійна робота № 18. Добробут декоративних птахів, сучасні вимоги до утримання та міжнародні стандарти.....	24
Самостійна робота № 19. Аналіз клінічних випадків захворювань декоративних птахів та розроблення схем лікування і профілактики.....	25
Список рекомендованих джерел (зведений)	27

ВСТУП

Самостійна робота здобувача вищої освіти є невід'ємною складовою опанування освітнього компоненту «Хвороби декоративних птахів» і спрямована на поглиблення та закріплення знань, здобутих на аудиторних заняттях, а також на формування навичок самостійного пошуку, аналізу та практичного застосування фахової інформації.

Методичні рекомендації охоплюють 19 тем, об'єднаних у три змістовні модулі: перший модуль формує базові уявлення про біологію, анатомію, утримання й методи обстеження декоративних птахів; другий модуль присвячений незаразним, інфекційним і паразитарним хворобам, невідкладним станам, фармакотерапії та вакцинопрофілактиці, інтегрує здобуті знання в організаційний та клінічний контекст практичної діяльності лікаря ветеринарної медицини.

Кожна самостійна робота структурована за єдиною схемою: мотиваційна характеристика теми пояснює її практичне значення; послідовність опрацювання матеріалу визначає порядок висвітлення питань; терміни для запам'ятовування окреслюють понятійний апарат теми; форма звітності визначає очікуваний результат самостійної роботи; питання для самоконтролю дають змогу здобувачу перевірити рівень засвоєння матеріалу; рекомендована література вказує на джерела для поглибленого опрацювання.

Виконані самостійні роботи здобувач подає викладачу в обумовлені робочою програмою терміни. Форма подання (письмово, електронно, усний захист) уточнюється викладачем на початку вивчення освітнього компоненту.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 1. ЗАГАЛЬНА ТА КЛІНІЧНА ОРНІТОЛОГІЯ

Самостійна робота № 1

Біологічні особливості декоративних птахів та їх значення у ветеринарній медицині

Мотиваційна характеристика теми

Декоративні й екзотичні птахи (папугоподібні, співочі, голуби, водоплавні) дедалі частіше є пацієнтами ветеринарних клінік. Їхня фізіологія суттєво відрізняється від фізіології ссавців: інтенсивний обмін речовин, особливості дихання й терморегуляції, специфічна поведінка. Без розуміння цих особливостей неможливо правильно оцінити клінічний стан птаха, обрати безпечний метод фіксації чи інтерпретувати лабораторні показники. Тема формує базу, на яку спиратимуться всі наступні розділи курсу.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Систематика та різноманіття декоративних і екзотичних птахів, що найчастіше утримуються людиною (папугоподібні, канаркові, голубині).
2. Особливості польоту, терморегуляції та обміну речовин, що визначають клінічну поведінку хворого птаха.
3. Тривалість життя, статеві зрілість і репродуктивні особливості основних видів у неволі.
4. Значення декоративного птахівництва для ветеринарної практики: структура звернень, типові власники, економічні аспекти.
5. Видові відмінності в чутливості до стресу, ліків і умов утримання.
6. Джерела наукової та довідкової інформації з орнітології для практикуючого лікаря.

Терміни для запам'ятовування

Орнітологія; Птахівництво декоративне; Психітаcidні (папугоподібні) птахи; Пасеринові (горобцеподібні) птахи; Гомойотермія; Метаболізм базальний; Видоспецифічність; Екзотичний вид.

Форма звітності

Конспект у робочому зошиті із заповненою порівняльною таблицею видів (папуги, канаркові, голубині, водоплавні): тривалість життя, статеві зрілість, типові представники в українських господарствах.

Питання для самоконтролю

1. Чим систематика декоративних птахів впливає на вибір ветеринарної тактики?
2. Які фізіологічні особливості обміну речовин у птахів визначають швидкість розвитку клінічних ознак хвороби?
3. Чому дрібні види потребують іншого підходу до фіксації, ніж великі папуги?
4. Які джерела наукової інформації вважаються надійними для практикуючого орнітолога?

5. У чому полягає економічне значення декоративного птахівництва для ветеринарної практики в Україні?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.

2. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.

3. Harcourt-Brown N., Chitty J. (eds.) BSAVA Manual of Psittacine Birds. 2nd ed. Gloucester: BSAVA, 2005. 320 p.

4. Chitty J., Lierz M. (eds.) BSAVA Manual of Raptors, Pigeons and Passerine Birds. Gloucester: BSAVA, 2008. 352 p.

Самостійна робота № 2

Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Анатомія птахів пристосована до польоту: полегшений скелет, відсутність діафрагми, система повітряних мішків, особливості травного тракту (воло, залозистий і м'язовий шлунок). Без знання цих структур неможливо правильно провести огляд, інтерпретувати рентгенограму чи безпечно зафіксувати птаха для маніпуляцій. Тема логічно продовжує тему 1 і готує основу для клінічного обстеження (тема 4).

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Особливості кістково-м'язової системи: пневматизація кісток, будова кіля та крила.

2. Дихальна система: легені, дев'ять повітряних мішків, механізм вентиляції без діафрагми.

3. Серцево-судинна система: чотирикамерне серце, показники частоти скорочень у різних видів.

4. Травна система: дзьоб, воло, залозистий і м'язовий шлунок (гізارد), клоака.

5. Сечостатева система та особливості розмноження (яйцекладка, будова яйцевода).

6. Шкіра, пір'яний покрив і його функціональне значення для клінічної оцінки стану птаха.

Терміни для запам'ятовування

Пневматизація кісток; Кіль; Повітряні мішки; Проветрикулюс (залозистий шлунок); Гізارد (м'язовий шлунок); Воло (крос); Клоака; Синус інфраорбітальний; Церома (восковиця).

Форма звітності

Схематичний рисунок (від руки або в редакторі) основних систем органів птаха з підписами анатомічних структур; усний захист схеми на занятті.

Питання для самоконтролю

1. Чому стискання грудної клітки птаха під час фіксації є небезпечним?
2. Яку функцію виконують повітряні мішки, крім вентиляції легень?
3. У чому різниця між залозистим і м'язовим відділами шлунка птаха?
4. Які анатомічні особливості клоаки визначають характер посліду птахів?
5. Як будова кісток птаха впливає на ризик і характер переломів?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.
4. Harcourt-Brown N., Chitty J. (eds.) BSAVA Manual of Psittacine Birds. 2nd ed. Gloucester: BSAVA, 2005. 320 p.

Самостійна робота № 3

Особливості утримання, годівлі та догляду за декоративними птахами різних видів

Мотиваційна характеристика теми

Більшість незаразних хвороб декоративних птахів (тема 7–9) є прямим наслідком помилок утримання й годівлі: одноманітний насіннєвий раціон, брак ультрафіолету, тісні клітки. Тому профілактичне консультування власника — не менш важлива компетенція лікаря, ніж лікування вже розвиненої хвороби.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Вимоги до клітки, вольєра й мікроклімату для основних груп декоративних птахів.
2. Раціон папугоподібних, канаркових і голубиних: збалансовані корми проти насіннєвої монодієти.
3. Роль ультрафіолетового опромінення (УФ-В) і природного світлового режиму.
4. Гігієна утримання: підстилка, миття інвентарю, контроль вологості.
5. Соціальні та поведінкові потреби птахів, збагачення середовища.
6. Типові помилки власників і алгоритм консультування під час прийому.

Терміни для запам'ятовування

Раціон збалансований; Насіннєва монодієта; УФ-В опромінення; Мікроклімат; Збагачення середовища (enrichment); Гігієна вигодовування; Груповий і парний зміст.

Форма звітності

Письмова пам'ятка для власника (1 сторінка) з рекомендаціями з утримання й годівлі для обраного виду птаха (папуга, канарка або голуб — за призначенням викладача).

Питання для самоконтролю

1. Чому насіннева монодієта вважається фактором ризику для низки хвороб обміну речовин?
2. Яку роль відіграє УФ-В освітлення в синтезі вітаміну D3?
3. Які параметри мікроклімату є критичними для здоров'я птаха?
4. Як соціальна депривація птаха пов'язана з поведінковими розладами?
5. Які практичні поради ви дасте власнику хвилястого папушки щодо переходу з насіння на гранульований корм?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Harcourt-Brown N., Chitty J. (eds.) BSAVA Manual of Psittacine Birds. 2nd ed. Gloucester: BSAVA, 2005. 320 p.

Самостійна робота № 4

Методи клінічного обстеження декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Клінічне обстеження птаха має свою специфіку: коротка тривалість фіксації, послідовний огляд «від голови до хвоста», спостереження за птахом до контакту з ним. Це та сама структура, яку розглянуто в темі 1 презентаційного курсу («Дослідження органів і систем декоративних птахів»): дихальна, серцево-судинна й травна системи оглядають у визначеному порядку, щоб не пропустити ранні ознаки хвороби та мінімізувати стрес пацієнта.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Загальні принципи фіксації птахів різного розміру та її вплив на дихання.
2. Дистанційне спостереження до контакту: оцінка пози, активності, частоти дихання.
3. Послідовний фізикальний огляд: дихальна, серцево-судинна й травна системи.
4. Оцінка вгодованості (body condition score) через пальпацію кіля.
5. Особливості аускультатії птахів: вибір фонендоскопа, точки вислуховування.
6. Оформлення результатів огляду у клінічній картці за структурою SOAP.

Терміни для запам'ятовування

Фіксація мануальна; Тахіпное; Tail-bobbing (хвостовий синдром); Body condition score (BCS); Аускультация; Пальпація кіля; SOAP-запис.

Форма звітності

Заповнена клінічна картка (за зразком SOAP) на умовного пацієнта, запропонованого викладачем.

Питання для самоконтролю

1. Чому огляд птаха починають зі спостереження на відстані?
2. У якому порядку проводять фізикальний огляд і чому саме в такому?
3. Які ознаки свідчать про дихальну недостатність і потребують негайної стабілізації?
4. Як оцінюють вгодованість птаха без ваги?
5. З яких розділів складається запис SOAP і що записують у кожен із них?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
2. Harcourt-Brown N., Chitty J. (eds.) BSAVA Manual of Psittacine Birds. 2nd ed. Gloucester: BSAVA, 2005. 320 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.

Самостійна робота № 5

Лабораторні методи діагностики захворювань декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Лабораторна діагностика — міст між клінічним припущенням і точним діагнозом. У птахів обмежений об'єм крові, а ознаки хвороби неспецифічні, тому правильний вибір і виконання лабораторного дослідження мають вирішальне значення. Тема логічно об'єднує підходи, застосовні до інфекційних (теми 10–12) і паразитарних (тема 13) хвороб.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Правила відбору крові у птахів: об'єм, місце венепункції, антикоагулянти.
2. Загальний аналіз крові та біохімічні показники: особливості інтерпретації у птахів.
3. Копроскопічні методи: нативний мазок, флотація, метод Мак-Мастера.
4. Цитологічні методи: мазки-відбитки, забарвлення за Грамом, Романовським–Гімзою.
5. Мікробіологічні методи: посів, антибіотикограма.
6. Молекулярні методи (ПЛР) та серологія: можливості й обмеження застосування у птахів.

Терміни для запам'ятовування

Венепункція; Гематокрит; Флотація; Метод Мак-Мастера; Антибіотикограма; ПЛР (полімеразна ланцюгова реакція); Серологія; Цитологія.

Форма звітності

Практичний протокол виконаного дослідження (нативна мікроскопія або флотація посліду) з описом знахідок та мікрофотографією або замальовкою.

Питання для самоконтролю

1. Який максимальний об'єм крові безпечно взяти у птаха масою 35 г?
2. Чим відрізняється інтерпретація гематокриту й лейкограми птахів від ссавців?
3. Які збудники найкраще виявляються методом ПЛР, а які — класичним посівом?
4. Чому один негативний результат копроскопії не виключає гельмінтозу?
5. Як контекст (клінічна картина) впливає на трактування позитивного лабораторного результату?

Рекомендована література

1. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
2. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.
4. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.

Самостійна робота № 6

Інструментальні методи дослідження (рентгенографія, ультразвукова діагностика, ендоскопія)

Мотиваційна характеристика теми

Інструментальні методи дають змогу побачити те, що недоступне при зовнішньому огляді: стан внутрішніх органів, повітряних мішків, наявність сторонніх тіл чи новоутворень. У птахів ці дослідження мають особливості, пов'язані з малими розмірами пацієнта та ризиком тривалої фіксації.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Рентгенографія птахів: укладки, седація, оцінка органів грудної та черевної порожнини.
2. Ультразвукова діагностика: показання (асцит, репродуктивні органи, серце) й обмеження через повітряні мішки.
3. Ендоскопія: діагностичні та лікувальні можливості, потреба в загальній анестезії.

4. Комбінування інструментальних методів із лабораторною діагностикою для комплексного висновку.

5. Показання й протипоказання до інструментальних досліджень у нестабільного пацієнта.

6. Техніка безпеки та мінімізація стресу птаха під час дослідження.

Терміни для запам'ятовування

Рентгенографія; Укладка вентродорсальна/латеральна; Ультразвукова діагностика (УЗД); Ендоскопія; Сedaція; Артефакт зображення; Повітряний мішок (як обмеження для УЗД).

Форма звітності

Аналітична записка (0,5–1 стор.) із поясненням, які інструментальні методи ви оберете для трьох запропонованих викладачем клінічних сценаріїв, і чому.

Питання для самоконтролю

1. Чому рентгенографія птахів найчастіше потребує сedaції чи короткої анестезії?

2. Які органи найкраще оцінювати за допомогою УЗД у птахів, а які — гірше?

3. У чому перевага ендоскопії перед рентгеном при підозрі на аспергільоз?

4. Які ризики супроводжують інструментальне дослідження нестабільного пацієнта?

5. Як поєднати дані інструментального дослідження з лабораторними для остаточного висновку?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.

2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.

3. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.

4. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 2. ХВОРОБИ ДЕКОРАТИВНИХ ПТАХІВ

Самостійна робота № 7

Незаразні захворювання органів травлення декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Хвороби травної системи — одна з найчастіших причин звернень із декоративними птахами. Значна їх частка пов'язана з незбалансованим раціоном (тема 3) і потребує диференціації від інфекційних та паразитарних уражень зі схожими ознаками (нальоти в роті, регургітація).

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Загальні причини незаразних хвороб травної системи: раціон, чужорідні тіла, токсини.
2. Ураження ротової порожнини й вола: клінічні ознаки, диференціація з кандидозом і трихомонозом.
3. Ураження стравоходу й шлунка: регургітація, порушення евакуації.
4. Печінковий ліпідоз як наслідок ожиріння: патогенез, ознаки, підходи до корекції.
5. Чужорідні тіла травного тракту: діагностика та принципи видалення.
6. Алгоритм діагностики та корекції раціону при хронічних травних розладах.

Терміни для запам'ятовування

Регургітація; Воло (соор-подібне ураження); Печінковий ліпідоз; Чужорідне тіло; Гіповітаміноз А (травний прояв); Диференційна діагностика.

Форма звітності

Розбір письмового клінічного випадку із запропонованого переліку: проблемний список, диференційна діагностика, план обстеження.

Питання для самоконтролю

1. Які незаразні причини регургітації слід виключити перед підозрою на інфекцію?
2. Чим клінічно печінковий ліпідоз відрізняється від інших причин збільшення живота?
3. Які ознаки дозволяють запідозрити чужорідне тіло травного тракту?
4. Як пов'язані раціон і ризик незаразних хвороб травної системи?
5. Яка послідовність діагностичних кроків при хронічній регургітації?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
2. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
3. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.

Самостійна робота № 8

Захворювання органів дихання декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Дихальна система птахів (повітряні мішки, відсутність діафрагми) визначає як швидкість розвитку критичних станів, так і особливу техніку фіксації та стабілізації. Тема поєднує незаразні причини (токсикози, йододефіцит) з підходами до диференціації від інфекційних і грибкових хвороб дихальних шляхів (теми 10–12).

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Анатомо-фізіологічні передумови вразливості дихальної системи птахів.
2. Клінічні ознаки дихальної недостатності: тахіпное, tail-bobbing, дихання відкритим дзьобом.
3. Токсичні причини гострої дихальної недостатності (інгаляційні токсини, тефлонова інтоксикація).
4. Йододефіцит у хвилястих папужок як причина здавлення трахеї збільшеною щитоподібною залозою.
5. Алгоритм першої допомоги при гострій дихальній недостатності.
6. Диференціація незаразних причин задишки від інфекційних і мікотичних (тема 9, 12).

Терміни для запам'ятовування

Тахіпное; Tail-bobbing; Дихання відкритим дзьобом; Тефлонова інтоксикація; Йододефіцит (зоб); Стабілізація пацієнта.

Форма звітності

Алгоритм дій у вигляді блок-схеми: перша допомога власнику по телефону при раптовій задишці птаха.

Питання для самоконтролю

1. Чому стискання грудей птаха з ознаками задишки категорично протипоказане?
2. Які побутові джерела є небезпечними через інгаляційні токсини?
3. Як йододефіцит призводить до дихальних розладів у хвилястих папужок?
4. У чому полягає першочергова допомога птаху з гострою дихальною недостатністю?
5. Які клінічні ознаки відрізняють гостру форму дихальної недостатності від хронічної?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
2. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
3. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.
4. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.

Самостійна робота № 9

Порушення обміну речовин та аліментарні хвороби декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Гіповітаміноз А, метаболічна хвороба кісток та ожиріння — приклади того, як помилки годівлі (тема 3) призводять до системних порушень, що

вважають одразу кілька органів і систем (слизові, кістки, печінку). Ці хвороби найкраще піддаються профілактиці, тому лікар повинен вміти не лише лікувати, а й навчати власника.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Гіповітаміноз А: патогенез ураження епітелію слизових, клінічні прояви.
2. Метаболічна хвороба кісток: роль кальцію, вітаміну D3 та УФ-В освітлення.
3. Ожиріння та його ускладнення (печінковий ліпідоз, серцево-судинні наслідки).
4. Йододефіцит як приклад видоспецифічного порушення обміну речовин (хвилясті папужки).
5. Принципи поступової корекції раціону та безпечної замісної терапії.
6. Профілактичне консультування власника як основний інструмент боротьби з аліментарними хворобами.

Терміни для запам'ятовування

Гіповітаміноз А; Метаболічна хвороба кісток (МХК); Співвідношення Са:Р; Гіперкератоз; Ожиріння; Печінковий ліпідоз; Йододефіцит.

Форма звітності

Індивідуальний план корекції раціону (у формі таблиці) для умовного пацієнта з підозрою на метаболічну хворобу кісток.

Питання для самоконтролю

1. Чому дефіцит вітаміну А одночасно вражає слизові рота, дихальних шляхів і шкіру?
2. Які чинники, крім нестачі кальцію, спричиняють метаболічну хворобу кісток?
3. Чим небезпечне різке голодування птаха з ожирінням?
4. Як йододефіцит демонструє видоспецифічність метаболічних порушень?
5. Які кроки включає безпечна корекція раціону при виявленому гіповітамінозі А?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
2. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
3. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.

Самостійна робота № 10

Інфекційні захворювання декоративних птахів: етіологія, діагностика та профілактика

Мотиваційна характеристика теми

Ця тема — узагальнювальна для наступних двох (вірусні та бактеріально-грибкові хвороби): вона формує спільний алгоритм роботи з підозрою на інфекцію — від біобезпеки під час відбору матеріалу до вибору лабораторного методу та інтерпретації результату.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Класифікація збудників інфекційних хвороб декоративних птахів (віруси, бактерії, гриби) та шляхи передачі.
2. Принципи біобезпеки під час роботи з підозрюваним інфекційним матеріалом.
3. Загальні правила відбору, зберігання й транспортування патологічного матеріалу.
4. Вибір методу лабораторної діагностики залежно від клінічного питання.
5. Зоонозний потенціал окремих збудників (хламідіоз, сальмонельоз) і заходи особистої безпеки.
6. Загальні принципи профілактики: карантин, гігієна, вакцинація (деталізовано в темі 16).

Терміни для запам'ятовування

Патогенність; Зооноз; Карантин; Біобезпека; Транспортне середовище; Контамінація; Інкубаційний період.

Форма звітності

Схема відбору й транспортування патологічного матеріалу (у вигляді таблиці «матеріал — тара — умови зберігання — метод дослідження») для трьох підозрюваних груп збудників.

Питання для самоконтролю

1. Які групи збудників спричиняють інфекційні хвороби декоративних птахів?
2. Чому пробу для посіву відбирають до початку антибіотикотерапії?
3. Які заходи особистої безпеки обов'язкові при підозрі на хламідіоз?
4. Як правильно зберігати й транспортувати пробу для ПЛР-дослідження?
5. Чим карантин відрізняється від інших заходів біобезпеки?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.
4. World Organisation for Animal Health (WOAH/OIE). Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals (актуальна редакція, відповідні розділи

щодо хвороби Ньюкасла та грипу птахів) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.woah.org>.

Самостійна робота № 11

Вірусні захворювання декоративних птахів та сучасні методи боротьби з ними

Мотиваційна характеристика теми

Вірусні хвороби (хвороба Ньюкасла в голубів, поліомавірус, PBFD) не мають специфічного етіотропного лікування, тому основою боротьби є рання лабораторна діагностика, ізоляція носіїв і вакцинопрофілактика (тема 16). Тема формує розуміння того, чому позитивний результат ПЛР не завжди означає клінічну хворобу.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Хвороба Ньюкасла голубів (PPMV-1): клінічні ознаки, діагностика, статус контрольованої хвороби.
2. Поліомавірус папуг: носійство у дорослих птахів і небезпека для пташенят.
3. Хвороба дзьоба та пір'я папуг (PBFD): хронічний перебіг, діагностика повторним тестуванням.
4. Принципи інтерпретації позитивного ПЛР-результату у клінічно здорового птаха.
5. Сучасні підходи до вакцинопрофілактики вірусних хвороб (загальні принципи, деталізація в темі 16).
6. Організація повідомлення державної ветеринарної служби про підозру на контрольовані хвороби.

Терміни для запам'ятовування

PPMV-1 (хвороба Ньюкасла голубів); Поліомавірус птахів (APV); PBFD (хвороба дзьоба і пір'я); Носійство безсимптомне; Контрольована хвороба; Повторне тестування.

Форма звітності

Реферативний огляд (1–2 стор.) одного вірусного захворювання за вибором студента за схемою: збудник — шляхи передачі — клініка — діагностика — профілактика.

Питання для самоконтролю

1. Чому вакцина проти хвороби Ньюкасла не має лікувальної дії?
2. Як інтерпретувати позитивний результат ПЛР на поліомавірус у дорослого безсимптомного птаха?
3. Чому діагноз PBFD підтверджують повторним дослідженням через певний інтервал?
4. Які заходи біобезпеки застосовують у розпліднику при підозрі на поліомавірус?
5. У яких випадках підозру на вірусну хворобу птахів необхідно повідомляти державній ветеринарній службі?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.
4. World Organisation for Animal Health (WOAH/OIE). Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals (актуальна редакція, відповідні розділи щодо хвороби Ньюкасла та грипу птахів) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.woah.org>.

Самостійна робота № 12

Бактеріальні та грибкові захворювання декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Бактеріальні хвороби (хламідіоз, сальмонельоз) переважно піддаються лікуванню антибіотиками за умови коректної діагностики й антибіотикограми, тоді як грибкові хвороби (кандидоз, аспергільоз, мегабактеріоз) здебільшого є вторинними станами на тлі ослаблення організму. Розуміння цієї відмінності визначає різні стратегії лікування й профілактики.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Хламідіоз (орнітоз) як зоонозна бактеріальна хвороба: діагностика й заходи особистої безпеки.
2. Сальмонельоз голубів: хронічне носійство, значення антибіотикограми.
3. Кандидоз слизових травного тракту: умовно-патогенна природа збудника.
4. Аспергільоз: гостра й хронічна форми, роль умов утримання у розвитку хвороби.
5. Мегабактеріоз і дерматомікози: особливості діагностики.
6. Загальні принципи вибору антибактеріальних і протигрибкових препаратів та тривалості курсу.

Терміни для запам'ятовування

Хламідіоз (орнітоз); Сальмонельоз; Кандидоз; Аспергільоз; Мегабактеріоз (*Macrothabdis ornithogaster*); Умовно-патогенний збудник; Антибіотикограма.

Форма звітності

Порівняльна таблиця «бактеріальні vs грибкові хвороби»: збудник, шлях зараження, метод діагностики, принцип лікування — за трьома прикладами кожної групи.

Питання для самоконтролю

1. Чому хламідіоз потребує підвищених заходів особистої безпеки лікаря?

2. Що означає «умовно-патогенний» стосовно *Candida albicans*?
3. Які умови утримання підвищують ризик аспергільозу?
4. Чому мегабактеріоз довго вважали бактеріальною хворобою?
5. Яка роль антибіотикограми у виборі лікування бактеріальної інфекції?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.
4. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.

Самостійна робота № 13

Паразитарні захворювання декоративних птахів та методи їх профілактики

Мотиваційна характеристика теми

Паразитози (гельмінтози, ектопаразити, протозоози) — одна з найпоширеніших груп хвороб декоративних птахів. Успіх боротьби з ними залежить від точної лабораторної діагностики (флотація, нативна мікроскопія, скотч-тест) і системної профілактики (карантин, гігієна, планова дегельмінтизація), а не лише від одноразового лікування.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Гельмінтози травного тракту: основні збудники, копроскопічна діагностика (флотація, метод Мак-Мастера).
2. Ектопаразити (кнемідокоптоз, пухопероїди, червоний курячий кліщ): методи виявлення.
3. Протозоози (кокцидіоз, трихомоноз, лямбліоз): особливості відбору й термінового дослідження матеріалу.
4. Принципи вибору протипаразитарних препаратів залежно від виду паразита та виду птаха.
5. Профілактика: карантин нових птахів, планова дегельмінтизація, боротьба з резистентністю.
6. Складання комплексної програми профілактики паразитарних інвазій для розплідника чи приватної колекції.

Терміни для запам'ятовування

Гельмінтоз; Флотація; Метод Мак-Мастера; Кнемідокоптоз; Скотч-тест; Протозооз; Карантин; Резистентність до протипаразитарних засобів.

Форма звітності

Розроблена письмово програма профілактики паразитарних інвазій для умовного розплідника (карантин, графік копроскопії, дегельмінтизація).

Питання для самоконтролю

1. Чому один негативний результат копроскопії не завжди виключає гельмінтоз?
2. Які методи застосовують для діагностики ектопаразитів, розташованих у щілинах клітки?
3. Чому протозоозне дослідження посліду проводять невідкладно?
4. Як обґрунтовано обирають протипаразитарний препарат?
5. З яких елементів складається комплексна програма профілактики паразитозів у розпліднику?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
4. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.

Самостійна робота № 14

Невідкладні стани у декоративних птахів та принципи надання ветеринарної допомоги

Мотиваційна характеристика теми

Птахи маскують ознаки хвороби до останнього, тому до моменту звернення стан може бути критичним. Уміння розпізнати невідкладний стан і надати стабілізаційну допомогу — до діагностики, а не замість неї — часто визначає, виживе пацієнт чи ні.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Розпізнавання критичних станів: гостра дихальна недостатність, крововтрата, судоми, затримка яйця.
2. Принципи стабілізації: тепло, кисень, зменшення стресу, мінімальна фіксація.
3. Невідкладна допомога при затримці яйця та її ускладненнях (жовтковий перитоніт, випадання клоаки).
4. Перша допомога при отруєннях (важкі метали, інгаляційні токсини, рослини).
5. Перша допомога при травмах: переломи, кровотечі, шок.
6. Черговість дій: коли стабілізація важливіша за повне діагностичне обстеження.

Терміни для запам'ятовування

Стабілізація пацієнта; Затримка яйця (дистокія); Жовтковий перитоніт; Гіповолемічний шок; Овоцентез; Тепловий режим (інкубатор); Тріаж.

Форма звітності

Алгоритм дій у форматі покрокової інструкції для одного невідкладного стану (за вибором студента) — від первинного огляду до стабілізації.

Питання для самоконтролю

1. Чому стабілізація птаха передує повному діагностичному обстеженню?
2. Які ознаки свідчать про затримку яйця та які ускладнення вона може викликати?
3. Що категорично заборонено робити при підозрі на затримку яйця?
4. Яка перша допомога при підозрі на гостре отруєння тефлоновими випарами?
5. Які параметри тепла й вологості використовують для стабілізації ослабленого птаха?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
2. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
3. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.
4. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.

Самостійна робота № 15

Особливості анестезії та медикаментозної терапії декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Птахи мають вузький терапевтичний діапазон багатьох препаратів і особливості фармакокінетики, пов'язані зі швидким обміном речовин. Розрахунок дози за масою тіла, вибір шляху введення й обережність при анестезії безпосередньо впливають на безпеку пацієнта.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Особливості фармакокінетики у птахів: швидкий метаболізм, частота введення препаратів.
2. Розрахунок дози за масою тіла та видом птаха; неприпустимість екстраполяції доз із ссавців.
3. Шляхи введення препаратів: пероральний, ін'єкційний, через воду чи корм — переваги й обмеження.
4. Основи інгаляційної анестезії птахів: особливості моніторингу під час наркозу.
5. Регідраційна терапія та підтримувальне лікування ослаблених пацієнтів.
6. Принципи використання лише зареєстрованих в Україні ветеринарних препаратів за інструкцією.

Терміни для запам'ятовування

Фармакокінетика; Доза на кілограм маси тіла; Інгаляційна анестезія; Моніторинг анестезії; Регідrataція; Терапевтичний індекс; Реєстрація ветеринарного препарату.

Форма звітності

Розрахункова задача: визначення дози й об'єму препарату для умовного птаха заданої маси (за формулою $\text{доза} = \text{мг/кг} \times \text{маса тіла}$) з поясненням ходу розрахунку.

Питання для самоконтролю

1. Чому дозу препарату для ссавців не можна автоматично переносити на птахів?
2. Які особливості моніторингу стану птаха під час інгаляційної анестезії?
3. У яких випадках груповий шлях введення препарату (через воду) є ризикованим?
4. Що таке терапевтичний індекс і чому він важливий у птахів?
5. Чому застосування незареєстрованого в Україні препарату є неприпустимим у практиці?

Рекомендована література

1. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
4. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Державний реєстр ветеринарних препаратів [Електронний ресурс]. URL: <https://vet.gov.ua> (дата звернення уточнюється студентом на момент підготовки роботи).

Самостійна робота № 16

Вакцинопрофілактика та біобезпека при утриманні декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Вакцинація — основний інструмент профілактики вірусних хвороб, для яких немає етіотропного лікування (тема 11). Разом із заходами біобезпеки (карантин, гігієна, контроль переміщень птахів) вона формує систему захисту як окремого птаха, так і всього поголів'я розплідника чи колекції.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Принципи дії живих та інактивованих вакцин, їх переваги й обмеження.
2. Схеми вакцинації голубів і папугоподібних проти контрольованих вірусних хвороб.

3. Умови ефективної вакцинації: стан здоров'я птаха, дотримання схеми, зберігання препарату.

4. Контроль ефективності вакцинації (серологічні дослідження, титри антитіл).

5. Заходи біобезпеки в розпліднику: карантин нових птахів, зонування, дезінфекція.

6. Перевірка реєстраційного статусу вакцини в Україні перед застосуванням.

Терміни для запам'ятовування

Вакцина жива; Вакцина інактивована; Ревакцинація; Титр антитіл; Реакція гальмування гемаглютинації (РГГА); Зонування; Дезінфекція.

Форма звітності

Складена схема вакцинації та біобезпеки для умовного розплідника голубів або папуг (вид — за завданням викладача) з обґрунтуванням термінів.

Питання для самоконтролю

1. У чому принципова різниця між живою та інактивованою вакциною?

2. Чому вакцинують лише клінічно здорових птахів?

3. Як контролюють ефективність вакцинації в польових умовах?

4. Які елементи включає система біобезпеки розплідника?

5. Де перевірити реєстраційний статус вакцини перед її застосуванням в Україні?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.

2. World Organisation for Animal Health (WOAH/OIE). Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals (актуальна редакція, відповідні розділи щодо хвороби Ньюкасла та грипу птахів) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.woah.org>.

3. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Державний реєстр ветеринарних препаратів [Електронний ресурс]. URL: <https://vet.gov.ua> (дата звернення уточнюється студентом на момент підготовки роботи).

4. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ № 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ ТА КЛІНІЧНЕ МИСЛЕННЯ ЛІКАРЯ

Самостійна робота № 17

Організація ветеринарно-санітарних заходів у розплідниках, зоопарках та приватних колекціях декоративних птахів

Мотиваційна характеристика теми

Масштаб і умови утримання (розплідник, зоопарк, приватна колекція) визначають різні пріоритети ветеринарно-санітарної роботи. Тема інтегрує

знання з біобезпеки (тема 10), вакцинації (тема 16) і профілактики паразитозів (тема 13) у цілісну систему організаційних заходів.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Особливості ветеринарно-санітарного обслуговування розплідників: масовість поголів'я, ризик спалахів.
2. Специфіка роботи в зоопарках: різноманіття видів, вимоги до карантину нових надходжень.
3. Ветеринарний супровід приватних колекцій: індивідуальний підхід і планові огляди.
4. Документація та журнали обліку: епізоотичний моніторинг, реєстрація заходів.
5. Взаємодія з державною ветеринарною службою при підозрі на контрольовані хвороби.
6. Розроблення плану ветеринарно-санітарних заходів для закладу різного типу.

Терміни для запам'ятовування

Ветеринарно-санітарні заходи; Епізоотичний моніторинг; Карантин нових надходжень; Зонування приміщень; Журнал обліку захворюваності; Державна ветеринарна служба.

Форма звітності

Проект плану ветеринарно-санітарних заходів (структурований документ) для закладу одного типу (розплідник, зоопарк або приватна колекція — за вибором студента).

Питання для самоконтролю

1. Чим відрізняються пріоритети ветеринарно-санітарної роботи в розпліднику та в зоопарку?
2. Які документи забезпечують епізоотичний моніторинг поголів'я?
3. У яких випадках заклад зобов'язаний повідомити державну ветеринарну службу?
4. Які елементи карантину є обов'язковими для нових надходжень у зоопарк?
5. Як організувати планові огляди птахів у приватній колекції?

Рекомендована література

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
2. World Organisation for Animal Health (WOAH/OIE). Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals (актуальна редакція, відповідні розділи щодо хвороби Ньюкасла та грипу птахів) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.woah.org>.
3. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Державний реєстр ветеринарних препаратів [Електронний ресурс]. URL: <https://vet.gov.ua> (дата звернення уточнюється студентом на момент підготовки роботи).

Самостійна робота № 18

Добробут декоративних птахів, сучасні вимоги до утримання та міжнародні стандарти

Мотиваційна характеристика теми

Добробут тварин (*animal welfare*) — усталений міжнародний критерій оцінки умов утримання, що виходить за межі суто медичного підходу. Лікар декоративних птахів дедалі частіше повинен оцінювати не лише здоров'я, а й якість життя пацієнта, спираючись на визнані концепції та стандарти.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Концепція «п'яти свобод» (*five freedoms*) та її застосування до декоративних птахів.
2. Показники добробуту: поведінкові, фізіологічні, середовищні.
3. Поведінкові розлади (вискубування пір'я, самоушкодження, надмірна вокалізація) як індикатори порушення добробуту.
4. Міжнародні та національні стандарти утримання декоративних птахів (загальний огляд підходів).
5. Роль лікаря в оцінці умов утримання під час прийому та в консультуванні власника.
6. Етичні аспекти прийняття рішень (евтаназія, якість життя) у практиці лікаря декоративних птахів.

Терміни для запам'ятовування

Добробут тварин (*animal welfare*); П'ять свобод; Поведінковий розлад; Якість життя; Enrichment (збагачення середовища); Етика ветеринарної практики.

Форма звітності

Аналітичне есе (1 стор.) на тему «Оцінка добробуту декоративного птаха під час амбулаторного прийому» з посиланням на концепцію п'яти свобод.

Питання для самоконтролю

1. Які п'ять свобод входять до класичної концепції добробуту тварин?
2. Які поведінкові ознаки свідчать про порушення добробуту птаха?
3. Як лікар може оцінити умови утримання під час звичайного прийому?
4. Чому вискубування пір'я розглядають як індикатор, а не самостійний діагноз?
5. Які етичні дилеми може мати лікар при виборі між тривалим лікуванням і евтаназією?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
2. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.

Самостійна робота № 19

Аналіз клінічних випадків захворювань декоративних птахів та розроблення схем лікування і профілактики

Мотиваційна характеристика теми

Підсумкова тема курсу поєднує всі раніше здобуті компетенції в єдиний клінічний алгоритм: від анамнезу й диференційної діагностики до розрахунку дози та оцінки ефективності лікування. Це відповідає структурі індивідуальної клінічної роботи лікаря з реальним пацієнтом.

При виконанні самостійної роботи необхідно висвітлити матеріал за нижче вказаною послідовністю

1. Аналіз клінічного випадку: збір анамнезу, формування проблемного списку.
2. Проведення диференційної діагностики: групування та ранжування гіпотез.
3. Вибір оптимальної схеми лікування залежно від встановленого діагнозу.
4. Розрахунок доз лікарських засобів з урахуванням виду та маси тіла птиці.
5. Оцінка ефективності лікування за об'єктивними критеріями (маса тіла, апетит, лабораторні показники).
6. Розроблення профілактичних рекомендацій для власника за результатами випадку.

Терміни для запам'ятовування

Проблемний список; Диференційний діагноз; Індивідуальна схема лікування; Контрольний огляд; Об'єктивний критерій динаміки; Профілактичні рекомендації.

Форма звітності

Письмовий розбір клінічного випадку (запропонованого викладачем або обраного здобувачем) за повною схемою: анамнез → диференціал → діагностика → лікування з розрахунком доз → контроль → профілактика.

Питання для самоконтролю

1. З яких елементів складається проблемно-орієнтований підхід до клінічного випадку?
2. Як обґрунтовано звузити перелік диференційних діагнозів до найімовірніших?
3. Які об'єктивні критерії використовують для оцінки динаміки лікування?
4. Що робити, якщо призначене лікування не дає очікуваного ефекту?
5. Які профілактичні рекомендації логічно впливають із розібраного клінічного випадку?

Рекомендована література

1. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.

2. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.
3. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
4. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ (ЗВЕДЕНИЙ)

1. Harrison G.J., Lightfoot T.L. (eds.) Clinical Avian Medicine. Palm Beach, FL: Spix Publishing, 2006. 1008 p.
2. Tully T.N., Dorrestein G.M., Jones A.K. (eds.) Handbook of Avian Medicine. 2nd ed. Edinburgh: Saunders/Elsevier, 2009. 496 p.
3. Samour J. (ed.) Avian Medicine. 3rd ed. Edinburgh: Mosby/Elsevier, 2016. 608 p.
4. Doneley B. Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds. 2nd ed. Boca Raton: CRC Press, 2016. 467 p.
5. Speer B.L. (ed.) Current Therapy in Avian Medicine and Surgery. St. Louis: Saunders/Elsevier, 2016. 928 p.
6. Harcourt-Brown N., Chitty J. (eds.) BSAVA Manual of Psittacine Birds. 2nd ed. Gloucester: BSAVA, 2005. 320 p.
7. Chitty J., Lierz M. (eds.) BSAVA Manual of Raptors, Pigeons and Passerine Birds. Gloucester: BSAVA, 2008. 352 p.
8. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Державний реєстр ветеринарних препаратів [Електронний ресурс]. URL: <https://vet.gov.ua> (дата звернення уточнюється студентом на момент підготовки роботи).
9. World Organisation for Animal Health (WOAH/OIE). Manual of Diagnostic Tests and Vaccines for Terrestrial Animals (актуальна редакція, відповідні розділи щодо хвороби Ньюкасла та грипу птахів) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.woah.org>.

Навчальне видання

**Методичні рекомендації
до самостійної роботи
з освітнього компоненту
Ветеринарна медицина декоративних птахів**

**Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.**

**Ум. друк. арк. _.
Наклад**

ОДАУ

65000, м. Одеса, вул. Пантелеймонівська, 13